

Dr. Mustafa Cerić
Reisu-l-ulema (1993.-2012.)

PETA REBĪU-L-AHIRSKA HUTBA

(28. rebīu-l-ahir 1438. h.g.)

(26. januar 2017. godine)

الْحَمْدُ لِلَّهِ!

أَحْمَدُهُ وَأَسْتَعِينُهُ، وَأَسْتَغْفِرُهُ وَأَسْتَهْدِيهِ، وَأُؤْمِنُ بِهِ وَلَا أَكْفُرُهُ، وَأُعَادِي مَنْ يَكْفُرُ بِهِ!

وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ!

مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ رَشَدَ، وَمَنْ يَعُصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ غَوَى وَفَرَطَ وَضَلَّ ضَالًّا بَعِيدًا!

أُصِيبُكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ، فَإِنَّهُ خَيْرٌ مَّا أُوصِي بِهِ الْمُسْلِمُ الْمُسْلِمَ أَنْ يَحُضَّهُ عَلَى الْآخِرَةِ، وَأَنْ يَأْمُرَهُ بِتَقْوَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ يَقُولُ فِي كِتَابِهِ الْكَرِيمِ: وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ!

قال تعالى: وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا.

ونشهدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، أَرْسَلَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ، وَالنُّورِ وَالْمَوْعِظَةِ وَالْحِكْمَةِ عَلَيَّ فَتَرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ، وَقِلَّةٍ مِنَ الْعِلْمِ، وَضَلَالَةٍ مِنَ النَّاسِ، وَأَنْقِطَاعٍ مِنَ الزَّمَانِ، وَدُنُوبٍ مِنَ السَّاعَةِ، وَ قُرْبٍ مِنَ الْأَجْلِ!

صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ وَ أَوْلَادِهِ وَ أَزْوَاجِهِ وَ أَصْحَابِهِ وَ أَتْبَاعِهِ. وَ خُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمُرْتَدِينَ الْمُهْدِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ. وَ وُزَرَاءِ الْكَامِلِينَ فِي عَهْدِهِ. خُصُوصًا مِنْهُمْ عَلَى سَادَاتِنَا أَبِي بَكْرٍ وَ عُمَرُ وَ عُثْمَانُ وَ عَلِيٌّ وَ عَلَى بَقِيَّةِ الصَّحَابَةِ وَ الْقَرَابَةِ وَ التَّابِعِينَ، وَ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ. رِضْوَانُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِمْ وَ عَلَيْنَا أَجْمَعِينَ.

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا حَقُّ الْجَوَارِ؟ قَالَ: "إِنْ اسْتَقْرَضَكَ أَقْرَضْتَهُ، وَإِنْ اسْتَعَانَكَ أَعْنَتَهُ، وَإِنْ اِحْتَاكَ أَعْطَيْتَهُ، وَإِنْ مَرِضَ عُدْتَهُ، وَإِنْ مَاتَ تَبِعْتَ جِنَازَتَهُ، وَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ سَرَّكَ، وَهَنَأْتَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ سَاءَتْكَ وَعَزَيْتَهُ، لَا تُؤْذِهِ بِقِتَارٍ قَدِرَ لَكَ، إِلَّا أَنْ تَعْرِفَ لَهُمْ مِنْهَا، وَلَا تَسْتِطِلْ عَلَيْهِ بِالْبِنَاءِ

لِتُشْرَفَ عَلَيْهِ، وَتَسُدَّ عَلَيْهِ الرِّيحُ إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَإِنْ اشْتَرَيْتَ فَاصِدِّقْ فَاهِدٍ لَهُ مِنْهَا، وَإِلَّا فَادْخُلْهُ سِرًّا، لَا يَخْرُجُ وَلَدُكَ بِسَبْيٍ مِنْهُ يَغِيظُونَ بِهِ وَلَدَهُ"، وَقَالَ: "أَتَدْرُونَ مَا أَقُولُ لَكُمْ؟ لَنْ يُؤَدِّيَ حَقَّ الْجَارِ إِلَّا قَلِيلٌ مِمَّنْ رَحِمَ اللَّهُ".

أَمَّا بَعْدُ، فَيَا عِبَادَ اللَّهِ، اتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوهُ، إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ!

Draga braćo i sestre,

Allahov posljedni Poslanik Muhammed, a.s., najbolje je definirao svoju poslaničku misiju: "Moje poslanje – kaže Alejhisselam – ima temeljni cilj, a to je da ljudi u potpunosti spoznaju i prihvate moralne vrijednosti". Dakle, osnovni smisao vjere je moral koji podrazumjeva odnos prema Bogu, odnos prema čovjeku i odnos prema samome sebi.

Iako bi naš odnos prema Bogu, našem Stvoritelju, Izvoru našeg života, trebao biti jasan i nedvosmislen u smislu da je "On Allah – Jedan! Utočište svakom! Nije rodio i rođen nije, i niko mu ravan nije!", pa ipak neki ljudi to zaboravljaju i zato je bilo nužno da ih Allahov vjerovjesnik podsjeti na tu prvu i najvažniju vrijednost bez koje se ne mogu zamisliti ni druge moralne vrijednosti. Jer, onaj koji nema jasan i nedvosmislen odnos prema Stvoritelju, kako će ga imati prema stvorenju!? Jer onaj koji nema osjećaj prema Bogu koji mu život daje i održava, kako će imati osjećaj prema čovjeku sa kojim treba da život dijeli!? Jer onaj koji nema strahopoštovanja (*takvaluka*) prema Bogu od kojeg je došao i kojem će se vratiti, kako će imati poštovanje prema čovjeku sa kojim se suočava na dunjaluku!?

Nije se jednom u povijesti pokazalo da nema morala bez vjere u Boga, kao što nema ni vjere u Boga bez morala. Ideja o tome da je moguće imati moral bez Boga ili kao da Boga nema, nije usrećila čovječanstvo. Naravno, čovjek nije nikad dokazao da nema Boga, jer je to nemoguće dokazati. On, međutim, pokušava da pokaže da može da živi kao da Boga nema. U stvari, čovjek hoće da zamijeni Boga tako što sebi pripisuje svojstva stvoritelja, svemogućeg i sveznajućeg. On hoće da bude mjera svih stvari, pa i onih koji su izvan dometa njegovog znanja i moći. Čovjek hoće da njega Bog sluša, a ne da on Boga sluša. Čovjek hoće da se Bog pokorava njegovim zahtjevima, a ne on da se pokorava Božijim zapovjedima. To je stanje svijeta u kojem danas živimo – čovjek je zaboravio Stvoritelja, jer je sebi umislio ulogu Boga, čovjek ubija čovjeka, jer je izgubio odnos prema Bogu, čovjek uništava sebe, jer je zanemario drugog pored sebe.

Međutim, sve više se dolazi do spoznaje da nema ništa vrijednije na ovome svijetu od dobrih odnosa među ljudima i narodima. Sve više postaje svima jasno da bez dobrog komšiluka, nema sreće ni za koga. I sve više postaje se svjesno da ni

atomska, ni nuklearna sila neće svijetu osigurati ni mir, niti sigurnost. Samo snaga vjere i morala može nam svima donijeti sreću. Samo svetost komšiluka može nas odvesti u bolju budućnost. Stoga je važno da danas poslušamo ove Allahove moralne zapovijedi:

قَالَ تَعَالَى: وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا.

- *Budite ponizni pred Bogom. Nemojte Bogu pripisivati ono što Mu ne priliči, niti sebi umišljati ono što vam ne pripada. Budite dobri prema svojim roditeljima. I prema svojim rođacima. I prema siročadima budite dobri. I prema siromasima. I prema komšijama, kao vašim bližim rođacima i kao vašim daljnim rođacima, ali i prema onim komšijama koji vam nisu u rodu, budite dobri. I prema putnicima budite dobri, kao i prema onim nad kojima vi imate moć i utjecaj. Jer, Allah, doista ne voli one koji se ohole i hvališu. (Kur'an, 4:36)*

Ovdje je sve jasno. Onaj koji prihvati da bude ponizan i pokoran pred Uzvišenim Allahom, koji sve čuje i sve vidi, neće Mu pripisivati druga i neće sebi umišljati svemoć i sveznanje, biti će čovjek od srca i duše, koji zna da poštuje sveta pravila o komšiluku koja nam Muaz ibn Džebel nabraja u sljedećem Alejhisselamovom hadisu:

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا حَقُّ الْجَوَارِ؟ قَالَ: "إِنْ اسْتَفْرَضَكَ أَفْرَضْتَهُ، وَإِنْ اسْتَعَانَكَ أَعْنَتَهُ، وَإِنْ اِحْتَجَّ أَعْطَيْتَهُ، وَإِنْ مَرِضَ عُدْتَهُ، وَإِنْ مَاتَ تَبِعْتَ جَنَازَتَهُ، وَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ سَرَّكَ، وَهَنَاتُهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ سَاءَتْكَ وَعَزَّيْتَهُ، لَا تُؤْذِهِ بِقِتَارٍ قَدِرَ لَكَ، إِلَّا أَنْ تَعْرِفَ لَهُمْ مِنْهَا، وَلَا تَسْتَطِلَّ عَلَيْهِ بِالْبِنَاءِ لِتُشْرِفَ عَلَيْهِ، وَتَسُدَّ عَلَيْهِ الرِّيحَ إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَإِنْ اشْتَرَيْتَ فَآكِهَةً فَاهْدِ لَهُ مِنْهَا، وَإِلَّا فَأَدْخِلْهُ سِرًّا، لَا يَخْرُجُ وَلَدُكَ بِشَيْءٍ مِنْهُ يَغِيظُونَ بِهِ وَلَدَهُ"، وَقَالَ: "أَتَدْرُونَ مَا أَقُولُ لَكُمْ؟ لَنْ يُؤَدِّيَ حَقَّ الْجَارِ إِلَّا قَلِيلٌ مِّمَّنْ رَحِمَ اللَّهُ".

- *Muaz ibn Džabel prenosi, pa kaže: Jednom smo upitali Allahovog Poslanika: - Šta je pravo komšije? Alejhisselam je odgovorio: - Ako ti zatraži pozamjnicu, uzajmi mu; ako te pozove u pomoć, pomози mu; ako je muhtać, podupri ga; ako se razboli, obiđi ga; ako umre, budi mu na dženazi; ako mu se dogodi kakvo dobro, neka te to obraduje i čestitaj mu; ako ga zadesi kakvo zlo, neka te to rastuži i izrazi mu suosjećanje; nemoj da ga miris iz tvog kuhanog lonca uznemirava, već to podijeli sa njim makar jednim gutljajem; nemoj svojom kućom natkriti njegovu tako da ga možeš motriti šta radi i nemoj ništa raditi oko njegove kuće bez njegove dozvole; ako na pijaci kupiš voća, pokloni mu*

nešto od toga ili to sakri da ne vidi i neka tvoja djeca ne izlaze s tim kako bi prkosila njegovoj djeci. Da li razumijete što vam govorim – Malo ljudi može udovoljiti pravu komšije. To su oni kojima Allah Uzvišeni podari dobru dušu i plemenito srce.”

Braćo i sestre, ono čime se naša zemlja, posebno grad Sarajevo, oduvijek ponosila bila su sveta komšijska prava ili pravila koja smo mi muslimani naučili od naših predaka, koji su to usvojili od našeg Pejgambera od kojeg nam hazreti Aiša prenosi da joj je rekao prilikom raspodjele kurbanu: „Prvo počni s našim komšijom Jevrejom”.

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَائِشَةَ عِنْدَ تَفْرِيقِ لَحْمِ الْأَضْحِيَّةِ: "إِبْدَائِي لِحَارِنَا الْيَهُودِيَّ" (تفسير القرطبي، ج:5؛ ص:177).

Također, prenosi se da je kod Abdullah bin Amra zaklan kurban, pa kad je došao kući pitao je: “Jeste li podijelili našem komšiji Jevreju? Jer, tri puta čuo sam od Alejhisselama kad kaže: “Džibril mi je toliko puta preporučio da budem dobar prema komšiji da sam pomislio da komšija ima prava na miraz (naslijeđe).”

و روي أن شاء ذبحت في أهل عبد الله بن عمرو فلما جاء قال: أهديتم لجارنا اليهودي؟ - ثلاثة مرّات - سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: "مَا زَالَ جِبْرِيلُ يوصيني بالجار حتى ظننت أنه سيورثني".

Hvala Bogu, mi nismo zaboravili svetost bosanskog komšiluka, unatoč pokušaju da se baš ta svetinja pogazi, da se u gradu Sarajevu ubije sveti komšijski duh. Naravno, mi nećemo zaboraviti da i dalje čuvamo tu svetost unatoč onima koji još nastoje da ju pogaze. Ne, to ne može i ne smije biti - Sarajevo je otvoren grad za svakog čovjeka koji poštuje njegovu svetost komšiluka, koji vjeruje da je komšija gotovo kao miraščija. Onaj koji dira u svetinju sarajevskog komšiluka, dira u svetinju naših života i zato mi dižemo svoj glas u obranu Sarajeva kojeg se ovih dana napada zato što je sačuvao čast i ponos bosanskog komšiluka.

Sarajevo je ogledalo na kojem mnogi vide svoja prljava lica. I umjesto da čiste lica, oni hoće da razbiju ogledalo. Činili su to mnogi i ranije, ali bez uspjeha. Ni ovi sada neće uspjeti, jer Sarajevo je preživjelo i nadživjelo sve napade, sve grafite, i sve granate, pa će, ako Bog da, preživjeti i ove sada. Bog čuva Sarajevo zahvaljujući i hadžičkim šehidima kojima ćemo danas klanjati dženzu i zamoliti Allaha Uzvišenog da nas ojačaju u našoj namjeri da čuvamo i očuvamo prava komšije kao našeg najbližeg saputnika na ovom prolaznom dunjalučkom životu.

Allahu Svemoćni, daj nam snage da izdržimo sva iskušenja koja nas očekuju!

Allahu Sveznajući, nauči nas da se međusobno volimo i poštujemo u vjeri i domovini!

Allahu Milostivi, oprostí nam grijehe koje znamo i koje ne znamo!

Allahu Plemeniti, uputi nas i vodi nas pravim putem do uspjeha na ovome svijetu i spasa na drugome svijetu!

Amin!

أَلَا إِنَّ أَحْسَنَ الْكَلَامِ وَ أَبْلَغَ النَّطَامِ. كَلَامُ اللَّهِ الْمَلِكِ الْعَزِيزِ الْعَلَامِ.

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى فِي نَظْمِ الْكَلَامِ: "وَ إِذَا قُرَأَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَ أَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ".

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ. بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ:

[جُلُوسٌ]

{بَارَكَ اللَّهُ لَنَا وَ لَكُمْ وَ لِسَائِرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ الْمُسْلِمِينَ وَ الْمُسْلِمَاتِ الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَ الْأَمْوَاتِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّحِيمِينَ}.

الْخُطْبَةُ الثَّانِيَةُ

الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدَ الْكَامِلِينَ. وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ. نَعْظِيمًا لِنَبِيِّهِ وَ تَكْرِيمًا لِفَخَامَةِ شَأْنِ شَرَفِ صَفِيهِ. فَقَالَ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ قَائِلٍ مُخْبِرًا وَ أَمْرًا: "إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا".

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

اللَّهُمَّ أَرْفَعْ مَقْتِكَ وَغَضَبَكَ عَنَّا وَلَا تُؤَاخِذْنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ مِنَّا وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيْنَا بِدُنُوبِنَا مَنْ لَا يَخَافُكَ وَلَا يَخْشَاكَ وَلَا يَرْحَمُنَا اللَّهُمَّ طَهِّرْ قُلُوبَنَا وَأَزِلْ غُيُوبَنَا وَاكْشِفْ كُرُوبَنَا وَتَوَلَّنَا بِالْحُسْنَى وَاجْمَعْ لَنَا خَيْرَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى.

أَللَّهُمَّ أَصْلِحْ أَحْوَالَنا أَللَّهُمَّ أَلِفْ بَيْنَ قُلُوبِنَا أَللَّهُمَّ آخِمْ بِالْبَاقِيَاتِ الصَّالِحَاتِ أَعْمَالِنَا أَللَّهُمَّ بِرَحْمَتِكَ
أَلْوَسِعَةَ عَمَّنَا!

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ، يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ!